

PROF. DR. BEKİR SITKI EVCİMEN MUHAFAZA ORMANI'NIN SEL VE MOLOZ AKMALARINI ÖNLEMEDEKİ ROLÜ

Yasin KARATEPE¹ A. Alper BABALIK²

¹ Arş. Gör. Dr. S.D.Ü. Orman Fakültesi, Toprak İlimi ve Ekoloji A.B.D., Isparta

² Arş. Gör. S.D.Ü. Orman Fakültesi, Havza Amenajmanı A.B.D., Isparta
ykaratepe@orman.sdu.edu.tr

ÖZET

Yapılan bu çalışma ile, Prof. Dr. Bekir Sitki Evcimen Muhafaza Ormanı'nın sel ve moloz akmalarını önlemedeki rolü, arazide yapılmış olan bazı tespitlere göre ortaya konulmaya çalışılmıştır. Arazide yapılan incelemeler sonucunda özellikle Yatsu Mevkii'nden itibaren yukarı doğru Kirazlıçeşme ve Kızlar Mevkilerindeki 1600–1870 m yükseltiler arasında kalan saf Sedir Ormanının, sel ve moloz akmalarını önleme açısından oldukça önemli olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak; 1984 yılında üretim ormanı haline gelinceye kadar geçici olarak muhafaza ormanı statüsüne alınmış olan Prof. Dr. Bekir Sitki Evcimen Muhafaza Ormanı, Garip Köyü'nün konumu, arazinin jeolojik ve jeomorfolojik yapısı gibi sebeplere bağlı olarak, sel ve moloz akmalarını önlemedeki rolü dikkate alındığında sürekli muhafaza ormanı statüsüne dahil edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Prof. Dr. Bekir Sitki Evcimen Muhafaza Ormanı, Sel ve Moloz Akmaları, Garip Köyü.

ROLE OF PROF. DR. BEKİR SITKI EVCİMEN PROTECTION FOREST IN AVOIDING FLOOD AND DEBRIS FLOW

ABSTRACT

In this study, role of Prof. Dr. Bekir Sitki Evcimen Protection Forest in avoiding flood and debris flow was determined by some field work. Results of the field study revealed that remaining pure cedar forests, found between altitudes of 1600-1870 m in Yatsu up to Kirazlıçeşme and Kızlar regions, was crucial in preventing flood and debris flow. As a result, Prof. Dr. Bekir Sitki Evcimen Protection Forest, which was received a protection forest status until it became a production forest in 1984, should be allocate as a protection forest forever, considering location of Garip Village and geological and geomorphological features status of the land.

Keywords: Prof. Dr. Bekir Sitki Evcimen Protection Forest, Flood and Debris Flow, Garip Village

GİRİŞ

Vejetasyon, özellikle derin köklü ağaç ve çalılar, yamaç stabilitesine olumlu katkıda bulunarak yamaçlarda kütle hareketlerinin, özellikle yüzeysel kaymaların önlenmesinde yararlı olur. Vejetasyonun yok edilmesi ile kütle hareketlerindeki artışı arasında bir sebep-sonuç ilişkisi bulunduğunu gösteren olaylar çok fazladır (Görçelioğlu, 1989). Aynı bölgede bulunan Senirkent'te meydana gelen sel felaketi bunun en çarpıcı örneğidir.

Genellikle zayıf kaya ve ana materyalden oluşmuş bulunan dik ve dış görünüşü itibariyle stabil yamaçlar, bitki örtüsünün değiştirilmesi gibi insan müdahalelerine karşı fazlasıyla duyarlıdır. Dik yamaçlarda ormanların (ağaçların) kesilmesi ve buna bağlı olarak yamaç stabilitesini destekleyen kök sistemlerinin tahrip olması, çoğunlukla nispeten yüzeysel toprak kaymalarına neden olmaktadır (Görçelioğlu, 1989).

Yapılan bu çalışma ile, Prof. Dr. Bekir Sitki Evcimen Muhafaza Ormanı'nın sel ve moloz akmalarını önlemedeki rolü, dolayısıyla Garip Köyü açısından önemi, arazide yapılmış olan bazı tespitlerle ortaya konulmaya çalışılmıştır.

MATERYAL ve YÖNTEM

Çalışma alanını oluşturan Prof. Dr. Bekir Sitki Evcimen Muhafaza Ormanı, Isparta İli, Senirkent İlçesi hudutları içerisinde bulunmaktadır. İlçe'nin doğusunda yer alan Orman, Garip Köyü'nün güneyinde, Barla Dağı'nın kuzey yamaçlarında yer almaktadır. Muhafaza Ormanı olarak ayrılan sahanın büyüklüğü 500 ha olup, deniz seviyesinden olan yükseltilerin en düşük olduğu yer 1320 m en yüksek olduğu yer ise Gelincikana Tepe olup 2720 m'dir. Arazi eğimi çoğu yerde dik, sarp

ve çok sarptır. Senirkent Meteoroloji İstasyonu verilerine göre, yıllık ortalama yağış 822,1 mm, Thornthwaite yöntemine göre iklim tipi ise B₁ B₁' s₂ b₃' sembolleri ile gösterilen; nemli, mezotermal, yazın çok kuvvetli su açığı olan, deniz iklimi etkisine yakın bir iklimdir (Utku, 1990; Karatepe, 2004). Ormanda yayılış gösteren başlıca ağaç türleri başta Sedir (*Cedrus libani* A. Rich) olmak üzere Karaçam (*Pinus nigra* Arnold.), Katran Ardıcı (*Juniperus oxycedrus* L.), Boylu Ardıç (*Juniperus excelsa* Bieb.) ve Kokulu Ardıç (*Juniperus foetidissima* Willd.)'tır (Karatepe, 2004).

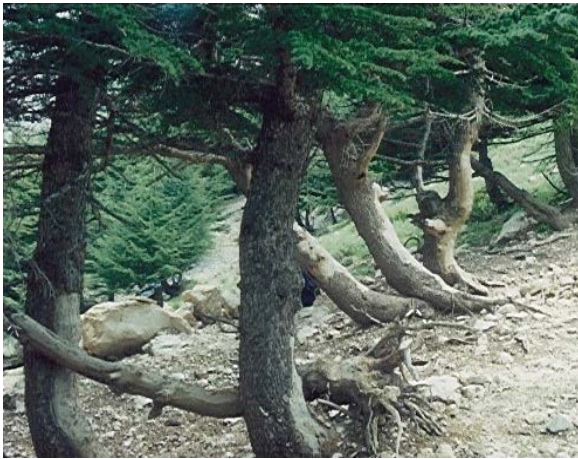
Arazi çalışmaları sırasında sel ve moloz akması gibi doğal afetlerin oluşumu üzerinde etkili olan vejetasyon durumu, arazinin eğimi, jeolojik ve jeomorfolojik yapısı gibi etkenlerin tespiti yapılmıştır. Daha sonra tüm bu tespitler jeoloji, jeomorfoloji orman amenajman planı meşcere tipleri haritalarıyla (Anonim, 1997) değerlendirilerek, Prof. Dr. Bekir Sıtkı Evcimen Muhafaza Ormanı'nın sel ve moloz akmalarını önlemedeki rolü ortaya konulmaya çalışılmıştır.

BULGULAR

Arazide yapılan incelemeler sonucunda özellikle Yatsu Mevkii'nden itibaren yukarı doğru Kirazlıçeşme ve Kızlar Mevkilerindeki 1600–1870 m yükseltiler arasında kalan saf Sedir Ormanının sel ve moloz akmalarını önleme, dolayısıyla Garip Köyü'nün maruz kalabileceği herhangi bir doğal afeti engelleme açısından, oldukça önemli olduğu tespit edilmiştir (Şekil 1). Çünkü gerek bu ormanın bulunduğu kısımda, gerekse orman sınırı ile Gelincikana Tepe ile Kiroğ Dağı arasındaki boyuna kadarki 1870–2460 m yükseltiler arasında arazi yamaç molozu ile kaplı olup eğim oldukça fazladır. Yalçinkaya vd. (1986) tarafından hazırlanmış olan jeoloji haritası üzerinde yapılan ölçümlere göre yamaç molozu ile kaplı sahanın alanı yaklaşık olarak 215 Ha'dır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Yamaç molozunun gevşek yapılı bir jeolojik malzeme olması sebebiyle; Prof. Dr. Bekir Sıtkı Evcimen Muhafaza Ormanı'nda yaşanabilecek olan ileri boyutta bir tahribat neticesinde, Suludere birikinti konisi üzerinde kurulmuş olan Garip Köyü'nde, 1995 yılı Temmuz'unda Senirkent'te yaşanan ve 74 kişinin ölümüyle sonuçlanan doğal afete benzer bir sonuçla karşılaşılması kaçınılmazdır. Ayrıca yaşanabilecek olan bu tipte bir afet oldukça verimli olan Senirkent Ovası'nın bir kısmını da verimsizleştirebilecektir.

a)

b)

Şekil 1. Kızlar Mevkisi Yukarısında 1850 M'de, Üst Yükseltilerden Taşınan Malzeme Sebebiyle Gövdeleri Zarara Uğramış Olan Toros Sedir'leri (a) ile Yamaç Molozunun Birikmiş Olduğu Yamacın Aşağısında Yer Alan, Fotoğrafta Kenarı Çevrilmiş Garip Köyü (b).

1984 yılında üretim ormanı haline gelinceye kadar geçici olarak muhafaza ormanı statüsüne alınmış olan Prof. Dr. Bekir Sıtkı Evcimen Muhafaza Ormanı (Anonim,1984), Garip Köyü'nün konumu, arazinin jeolojik ve jeomorfolojik yapısı gibi sebeplere bağlı olarak, sel ve moloz akmalarını önlemedeki rolü dikkate alındığında sürekli muhafaza ormanı statüsüne dahil edilmelidir. Ayrıca sel ve moloz akmaları riskini azaltmak için, üzerinde orman örtüsünün tahribi

sonucunda sekonder maki halini almış 1200-1300 m yükseltinin aşağısındaki arazide ve 1870 m'nin yukarısında 2000-2100 m'ye kadar olan ormansız arazide yeniden orman tesis edilmelidir.

KAYNAKLAR

- Anonim, 1984. Prof. Dr. Bekir Sıtkı Evcimen Muhafaza Ormanı Tefrik Raporu, T.C. Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Orman Zararlıları ile Mücadele ve Koruma Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- Anonim, 1997. Isparta Orman Bölge Müdürlüğü, Isparta Orman İşletme Müdürlüğü, Senirkent Orman İşletme Şefliği Amenajman Planı (1997-2006), Orman İdaresi ve Planlama Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- Görcelioğlu, E., 1989. Bitki Örtüsünün Yamaç ve Şev Stabilitesine Etkileri. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Cilt 39, Sayı 4, sf. 28-43, İstanbul
- Karatepe, Y., 2004. Eğirdir Gölü Havzası'nın Yetiştirme Ortamı Özellikleri ve Sınıflandırılması, Doktora Tezi (Yayınlanmamış), İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, Toprak İlmi ve Ekoloji Programı, İstanbul, 294 s.
- Utku, M., 1990. Isparta İklim Etüdü, T.C. Başbakanlık Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Araştırma ve Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı, Resim ve Teksir Atölyesi, Ankara.
- Yalçinkaya, S., Ergin, A., Taner, K., Afşar, P.Ö., Dalmılıç, H., Özgünel, E., 1986. Batı Torosların Jeolojisi (Yayınlanmamış), MTA, Ankara.